

TMA4120 Matematikk

4K

Høst 2015

Norges teknisk—naturvitenskapelige universitet Institutt for matematiske fag

Løsningsforslag — Øving 3

Chapter 6.7

Systemer av ODE.

Vi bruker

$$\mathcal{L}\left\{t\right\} = \frac{1}{s^2},$$

$$\mathcal{L}\left\{e^{at}f(t)\right\} = F(s-a)$$

6.7:9 Løs IVP.

$$y'_1 = y_1 + y_2,$$
 $y_1(0) = 1,$
 $y'_2 = -y_1 + 3y_2,$ $y_2(0) = 0.$

 $L \emptyset sning:$

$$sY_1 - y_1(0) = Y_1 + Y_2$$

$$sY_2 - y_2(0) = -Y_1 + 3Y_2,$$

$$\Rightarrow$$

$$(1 - s)Y_1 + Y_2 = -1$$

$$-Y_1 + (3 - s)Y_2 = 0.$$

Dette er et lineært ligningssystem med løsning

$$Y_1 = \frac{s-3}{(s-2)^2} = \frac{1}{s-2} - \frac{1}{(s-2)^2}$$
$$Y_2 = -\frac{1}{(s-2)^2}.$$

Vi transformerer tilbake, og får

$$y_1 = e^{2t} - te^{2t}$$
$$y_2 = -te^{2t}.$$

Chapter 11.1

Fourier-rekken til f er gitt ved

$$a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx)$$

der

$$a_0 = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) dx$$
$$a_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos nx dx$$
$$b_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin nx dx.$$

11.1:2 La n > 0 være gitt. Finn fundamentalperioden til

$$f(x) = \cos nx$$
.

Løsning:

Vi må finne det minste positive tallet p slik at f(x+p) = f(x) for alle x. Vi har at

$$f(x+p) = \cos(n(x+p)) = \cos(nx+np)$$

Ettersom cos har fundamental periode 2π , er dette lik cos nx hvis og bare hvis $np = k2\pi$ for en $k \in \mathbb{Z}$. Dvs. $p = \frac{k}{n}2\pi$. Det minste positive tallet på denne formen er

$$p = \frac{2\pi}{n}$$
.

På samme måte finner vi at fundamentalperioden til $\sin nx$ er $p = \frac{2\pi}{n}$.

For $\cos \frac{2\pi x}{k}$ og $\sin \frac{2\pi x}{k}$ setter vi $n = \frac{2\pi}{k}$ og finner at $p = \frac{2\pi}{n} = k$.

For $\cos \frac{2\pi nx}{k}$ og $\sin \frac{2\pi nx}{k}$ setter vi $m = \frac{2n\pi}{k}$ og finner at $p = \frac{2\pi}{m} = k/n$.

11.1:15 Finn Fourier-rekken til

$$f(x) = x^2$$
, $0 < x < 2\pi$, $f(x + 2\pi) = f(x)$.

Løsning:

Vi bruker at integralet av en periodisk funksjon med periode p over et intervall med lengde p er uhavhengig av hvor intervallet ligger:

Bevis. La f være periodisk med periode p. La $a \in \mathbb{R}$. Da er

$$\int_{a}^{a+p} f(x) \, dx = \int_{a}^{p} f(x) \, dx + \int_{p}^{a+p} f(x) \, dx.$$

Gjør substitusjonen y=x-p i det siste integralet. Dette gir dy= dx, x=p \iff y=0 og x=a+p \iff y=a, og dermed er

$$\int_a^{a+p} f(x) dx = \int_a^p f(x) dx + \int_0^a f(y+p) dy$$
$$= \int_a^p f(x) dx + \int_0^a f(y) dy$$
$$= \int_0^p f(x) dx.$$

Husk også at produktet av to funksjoner med periode p, igjen er en funksjon med periode p.

$$a_{0} = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) dx$$

$$= \frac{1}{2\pi} \int_{0}^{2\pi} x^{2} dx$$

$$= \frac{1}{6\pi} \Big|_{0}^{2\pi} x^{3}$$

$$= \frac{8\pi^{3}}{6\pi} = \frac{4}{3}\pi^{2}.$$

$$a_{n} = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos nx dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \int_{0}^{2\pi} x^{2} \cos nx dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \left(\Big|_{0}^{2\pi} \frac{x^{2} \sin nx}{n} - \frac{2}{n} \int_{0}^{2\pi} x \sin nx dx \right)$$

$$= -\frac{2}{n\pi} \left(\Big|_{0}^{2\pi} - \frac{x \cos nx}{n} + \frac{1}{n} \int_{0}^{2\pi} \cos nx dx \right)$$

$$= -\frac{2}{n\pi} \left(-\frac{2\pi}{n} + \frac{1}{n^{2}} \Big|_{0}^{2\pi} \sin nx \right)$$

$$= \frac{4\pi}{n^{2\pi}} = \frac{4}{n^{2}}.$$

$$b_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin nx \, dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \int_{0}^{2\pi} x^2 \sin nx \, dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \left(\Big|_{0}^{2\pi} - \frac{x^2 \cos nx}{n} + \frac{2}{n} \int_{0}^{2\pi} x \cos nx \, dx \right)$$

$$= \frac{1}{\pi} \left(-\frac{4\pi^2}{n} + \frac{2}{n} \left(\Big|_{0}^{2\pi} \frac{x \sin nx}{n} - \frac{1}{n} \int_{0}^{2\pi} \sin nx \, dx \right) \right)$$

$$= -\frac{4\pi}{n} + \frac{2}{n\pi} \left(0 + \frac{1}{n^2} \Big|_{0}^{2\pi} \cos nx \right)$$

$$= -\frac{4\pi}{n}.$$

Dette gir Fourier-rekken

$$a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx) = \frac{4}{3}\pi^2 + 4\sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{\cos nx}{n^2} - \pi \frac{\sin nx}{n}\right)$$

11.1:17 Finn Fourier-rekken til

$$f(x) = \begin{cases} x + \pi, & -\pi < x < 0, \\ -x + \pi, & 0 < x < \pi, \end{cases} \qquad f(x + 2\pi) = f(x).$$

Løsning:

$$a_0 = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) dx = \frac{1}{2\pi} \pi^2 = \frac{\pi}{2}, \quad \text{(opplagt ut ifra tegningen.)}$$

$$a_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos nx dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \left(\int_{-\pi}^{0} (x+\pi) \cos nx dx + \int_{0}^{\pi} (-x+\pi) \cos nx dx \right)$$

sub: y = -x i det første integralet gir

$$a_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} (-x + \pi) \cos nx \, dx$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\Big|_0^{\pi} \frac{-x \sin nx}{n} + \frac{1}{n} \int_0^{\pi} \sin nx \, dx + \pi \int_0^{\pi} \cos nx \right)$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(0 + \frac{1}{n^2} \Big|_0^{\pi} (-\cos nx) + \frac{\pi}{n} \Big|_0^{\pi} \sin nx \right)$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(0 - \frac{\cos n\pi - 1}{n^2} + 0 \right)$$

$$= \begin{cases} \frac{4}{n^2\pi}, & n \text{ odde,} \\ 0, & n \text{ jevn.} \end{cases}$$

$$b_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin nx \, dx$$
$$= \frac{1}{\pi} \left(\int_{-\pi}^{0} (x + \pi) \sin nx \, dx + \int_{0}^{\pi} (-x + \pi) \sin nx \, dx \right)$$

sub: y = -x i det første integralet gir

$$b_n = 0.$$

Dette gir Fourier-rekken

$$a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx) = \frac{\pi}{2} + \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos(2n-1)x}{(2n-1)^2}.$$

11.1:21 Finn Fourier-rekken til

$$f(x) = \begin{cases} -x - \pi, & -\pi < x < 0, \\ -x + \pi, & 0 < x < \pi, \end{cases} \qquad f(x + 2\pi) = f(x).$$

Løsning:

$$a_0 = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) dx = 0, \quad \text{(opplagt ut ifra tegningen.)}$$

$$a_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos nx dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \left(\int_{-\pi}^{0} (-x - \pi) \cos nx dx + \int_{0}^{\pi} (-x + \pi) \cos nx dx \right)$$

sub: y = -x i det første integralet gir

$$a_n = 0.$$

$$b_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin nx \, dx$$

= $\frac{1}{\pi} \left(\int_{-\pi}^{0} (-x - \pi) \sin nx \, dx + \int_{0}^{\pi} (-x + \pi) \sin nx \, dx \right)$

sub: y = -x i det første integralet gir

$$b_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} (-x + \pi) \sin nx \, dx$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\left| \frac{\pi}{n} \frac{x \cos nx}{n} + \frac{1}{n} \int_0^{\pi} \cos nx \, dx + \pi \int_0^{\pi} \sin nx \right) \right.$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\frac{\pi \cos n\pi}{n} - \frac{1}{n^2} \left| \frac{\pi}{n} \sin nx - \frac{\pi}{n} \right|_0^{\pi} \cos nx \right)$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\frac{\pi}{n} \cos n\pi - 0 - \frac{\pi}{n} (\cos n\pi - 1) \right)$$

$$= \frac{2}{n}.$$

Dette gir Fourier-rekken

$$a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx) = 2\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n}.$$

Chapter 11.2

11.2:1 Avgjør om følgende funksjoner er odde eller jevne.

$$e^x$$
, $e^{-|x|}$, $x^3 \cos nx$, $x^2 \tan \pi x$, $\sinh x - \cosh x$.

Løsning:

Vi kan observere følgende: Hvis f er både odde og jevn, så er f(x)=0 for alle x. Bevis: La $x\in\mathbb{R}$. Da er

$$f(x) = f(-x) = -f(x)$$

der den første likheten følger av at f er jevn og den andre likheten følger av at f er odde. Dermed er 2f(x) = 0.

a) $f(x) = e^x$ er hverken odde eller jevn fordi f.eks.

$$f(-1) = e^{-1}$$

$$= \frac{1}{e}$$

$$\neq \begin{cases} -e &= -f(1) \\ e &= f(1). \end{cases}$$

b) $f(x) = e^{-|x|}$ jevn fordi

$$f(-x) = e^{-|-x|} = e^{-|x|} = f(x).$$

f er ikke odde fordi f ikke er konstant lik 0.

c) $f(x) = x^3 \cos nx$ er odde fordi

$$f(-x) = (-x)^3 \cos(-nx)$$
$$= -x^3 \cos nx$$
$$= -f(x).$$

f er ikke jevn fordi f ikke er konstant lik 0.

d) $f(x) = x^2 \tan \pi x$ er odde fordi $\tan x$ er odde og

$$f(-x) = (-x)^2 \tan(-\pi x) = -x^2 \tan \pi x = -f(x).$$

e) $f(x) = \sinh x - \cosh x$ er hverken odde eller jevn fordi

$$f(x) = \sinh x - \cosh x$$

$$= \frac{e^x - e^{-x}}{2} - \frac{e^x + e^{-x}}{2}$$

$$= -e^{-x}.$$

11.2:6 Avgjør om produktet av en odde og en jevn funksjon er odde eller jevn.

Løsning:

Produktet av en odde og en jevn funksjon er en odde funksjon.

Bevis. La f være en odde funksjon og la g være en jevn funksjon. Definer funksjonen h som produktet h(x) = f(x)g(x). Vi må vise at h(-x) = -h(x) for alle x. La $x \in \mathbb{R}$ da er

$$h(-x) = f(-x)g(-x)$$

$$= -f(x)g(-x)$$

$$= -f(x)g(x)$$

$$= -h(x).$$

11.2:10 Avgjør om funksjonen

$$g(x) = \begin{cases} -x - 4, & -4 < x < 0, \\ -x + 4, & 0 < x < 4, \end{cases} \qquad g(x + 8) = g(x).$$

er odde eller jevn. Finn Fourier-rekken. (se figur s.491)

Løsning:

Av figuren s.491 er det åpenbart at g er odde. Et algebraisk bevis er som følger:

La $x \in \mathbb{R}$ og skriv x = 8q + r slik at q er et heltall og $-4 < r \le 4$ er resten etter divisjon av x med 8. Da er

$$g(-x) = g(-r - 8q)$$

$$= g(-r)$$

$$= \begin{cases} -(-r) - 4, & -4 < -r < 0 \\ -(-r) + 4, & 0 < -r < 4 \end{cases}$$

$$= \begin{cases} r - 4, & 0 < r < 4 \\ r + 4, & -4 < r < 0 \end{cases}$$

$$= -\begin{cases} -r - 4, & -4 < r < 0 \\ -r + 4, & 0 < r < 4 \end{cases}$$

$$= -g(r)$$

$$= -g(r + 8q)$$

$$= -g(x).$$

I oppgave 11.1:21 fant vi at funksjonen

$$f(x) = \begin{cases} -x - \pi, & -\pi < x < 0, \\ -x + \pi, & 0 < x < \pi, \end{cases} \qquad f(x + 2\pi) = f(x)$$

hadde Fourier-rekke

$$2\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n}.$$

Vi ser at

$$f\left(\frac{\pi}{4}x\right) = \begin{cases} -\frac{\pi}{4}x - \pi, & -\pi < \frac{\pi}{4}x < 0, \\ -\frac{\pi}{4}x + \pi, & 0 < \frac{\pi}{4}x < \pi, \end{cases}$$
$$= \frac{\pi}{4} \begin{cases} -x - 4, & -4 < x < 0, \\ -x + 4, & 0 < x < 4, \end{cases}$$
$$= \frac{\pi}{4}g(x).$$

Dermed er $g(x) = \frac{4}{\pi} f\left(\frac{\pi}{4}x\right)$ med Fourier-rekke

$$\frac{8}{\pi} \sum_{m=1}^{\infty} \frac{\sin\left(\frac{n\pi}{4}x\right)}{n}.$$

11.2:17 Avgjør om funksjonen

$$g(x) = \begin{cases} x+1, & -1 < x < 0, \\ -x+1, & 0 < x < 1, \end{cases} \qquad g(x+2) = g(x).$$

er odde eller jevn. Finn Fourier-rekken. (se figur s.491)

Løsning:

Av figuren s.491 er det åpenbart at g er jevn. Et algebraisk bevis kan gjøres som i oppgave 11.2.10. I oppgave 11.1:17 fant vi at funksjonen

$$f(x) = \begin{cases} x + \pi, & -\pi < x < 0, \\ -x + \pi, & 0 < x < \pi, \end{cases} \qquad f(x + 2\pi) = f(x)$$

hadde Fourier-rekke

$$\frac{\pi}{2} + \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos(2n-1)x}{(2n-1)^2}.$$

Vi ser at

$$f(\pi x) = \begin{cases} \pi x + \pi, & -\pi < \pi x < 0, \\ -\pi x + \pi, & 0 < \pi x < \pi, \end{cases}$$
$$= \pi \begin{cases} x + 1, & -1 < x < 0, \\ -x + 1, & 0 < x < 1, \end{cases}$$
$$= \pi g(x).$$

Dermed er $g(x) = \frac{1}{\pi} f(\pi x)$ med Fourier-rekke

$$\frac{1}{2} + \frac{4}{\pi^2} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos(2n-1)\pi x}{(2n-1)^2}.$$

11.2:24 Finn

a) cosinus-Fourier-rekken

og

b) sinus-Fourier-rekken

til funksjonen $f:[0,4]\to\mathbb{R}$ gitt ved

$$f(x) = \begin{cases} 0, & 0 < x < 2, \\ 1, & 2 < x < 4. \end{cases}$$

Tegn de to periodiske utvidelsene.

Løsning: a)

Vi utvider f til en jevn periodisk funksjon på $\mathbb R$ med periode 2L=8. Cosinus-Fourierrekken til f er da

$$f(x) = a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos \frac{n\pi}{L} x$$

der

$$a_0 = \frac{1}{L} \int_0^L f(x) dx$$
$$= \frac{1}{4} \int_0^4 f(x) dx$$
$$= \frac{1}{4} 2 = 1/2.$$

og

$$a_{n} = \frac{2}{L} \int_{0}^{L} f(x) \cos \frac{n\pi}{L} x \, dx$$

$$= \frac{1}{2} \int_{2}^{4} \cos \frac{n\pi}{4} x \, dx$$

$$= \frac{1}{2} \frac{4}{n\pi} \Big|_{2}^{4} \sin \frac{n\pi}{4} x$$

$$= \frac{2}{n\pi} \left(\sin n\pi - \sin \frac{n\pi}{2} \right)$$

$$= -\frac{2}{n\pi} \sin \frac{n\pi}{2}$$

$$= \begin{cases} 0, & n \mod 2 = 0, \\ -\frac{2}{n\pi}, & n \mod 4 = 1, \\ \frac{2}{n\pi}, & n \mod 4 = 3. \end{cases}$$

Dermed er

$$f(x) = a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos \frac{n\pi}{L} x$$

$$= 1/2 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{(4n-3)\pi} \cos \left(\frac{(4n-3)\pi}{4} x\right)$$

$$+ \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{(4n-1)\pi} \cos \left(\frac{(4n-1)\pi}{4} x\right)$$

Løsning: b)

Vi utvider f til en odde periodisk funksjon på $\mathbb R$ med periode 2L=8. Sinus-Fourier-rekken til f er da

$$f(x) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin \frac{n\pi}{L} x$$

der

$$b_n = \frac{2}{L} \int_0^L f(x) \sin \frac{n\pi}{L} x \, dx$$

$$= \frac{1}{2} \int_2^4 \sin \frac{n\pi}{4} x \, dx$$

$$= -\frac{1}{2} \frac{4}{n\pi} \Big|_2^4 \cos \frac{n\pi}{4} x$$

$$= -\frac{2}{n\pi} \left(\cos n\pi - \cos \frac{n\pi}{2} \right)$$

$$= \begin{cases} 0, & n \mod 4 = 0, \\ \frac{2}{n\pi}, & n \mod 2 = 1, \\ -\frac{4}{n\pi}, & n \mod 4 = 2. \end{cases}$$

Dermed er

$$f(x) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin \frac{n\pi}{L} x$$
$$= \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{(2n-1)\pi} \sin \left(\frac{(2n-1)\pi}{4} x \right)$$
$$- \sum_{n=1}^{\infty} \frac{4}{(4n-2)\pi} \sin \left(\frac{(4n-2)\pi}{4} x \right).$$

11.2:29 Finn

a) cosinus-Fourier-rekken

og

b) sinus-Fourier-rekken

til funksjonen $f:[0,\pi]\to\mathbb{R}$ gitt ved

$$f(x) = \sin x$$
.

Tegn de to periodiske utvidelsene.

Løsning: a)

Vi utvider f til en jevn periodisk funksjon på $\mathbb R$ med periode $2L=2\pi.$ Cosinus-Fourierrekken til f er da

$$f(x) = a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos \frac{n\pi}{L} x$$

der

$$a_0 = \frac{1}{L} \int_0^L f(x) dx$$
$$= \frac{1}{\pi} \int_0^{\pi} \sin x dx$$
$$= -\frac{1}{\pi} \Big|_0^{\pi} \cos x = \frac{2}{\pi}$$

og

$$a_{n} = \frac{2}{L} \int_{0}^{L} f(x) \cos \frac{n\pi}{L} x \, dx$$

$$= \frac{2}{\pi} \int_{0}^{\pi} \sin x \cos nx \, dx$$

$$= \frac{1}{\pi} \left(\int_{0}^{\pi} \sin(1+n)x \, dx + \int_{0}^{\pi} \sin(1-n)x \, dx \right), \quad \text{(se s.A52 (11))}$$

$$= -\frac{1}{\pi} \left(\frac{1}{1+n} \Big|_{0}^{\pi} \cos(1+n)x + \frac{1}{1-n} \Big|_{0}^{\pi} \cos(1-n)x \right), \quad n \ge 2$$

$$= -\frac{1}{\pi} \left(\frac{(-1)^{n+1} - 1}{1+n} + \frac{(-1)^{n+1} - 1}{1-n} \right)$$

$$= \frac{1 - (-1)^{n+1}}{\pi} \frac{2}{1-n^{2}}$$

$$= \begin{cases} 0, & n \text{ odde,} \\ \frac{4}{\pi(1-n^{2})}, & n \text{ jevn.} \end{cases}$$

Vi ser at denne formelen også holder for n = 1. Dermed er

$$f(x) = a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos \frac{n\pi}{L} x$$
$$= \frac{2}{\pi} + \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{1 - (2n)^2} \cos 2nx.$$

Løsning: b)

Den odde utvidelsen til f er helt enkelt $\sin x$ med sinus-Fourier-rekke

$$f(x) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin \frac{n\pi}{L} x = \sin x.$$